Pavšalni franko v državi SHS.

174. štev. **V Ljubljani, v nedeljo 1. avgusta 1920.** Posamezna štev. 1 krono. **Leto IV.**

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 *mm* × 55 *mm* po K 1·20. Uradni razglasi, poslano ter notice isti prostor K 1·80. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratične stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 240, za pol leta K 120, za četrt leta K 60, za mesec K 20. Za Nemčijo celo leto K 312, za ostalo tujino in Ameriko K 360.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Proti katastrofalni politiki.

Na smichovski konferenci češkoslovaške socijalne demokracije je dne 18. t. m. govoril sodrug dr. Meissner o razmerju komunistov in socijalnih demokratov. Izvajal je m. dr.: »Med delavstvom se razširja nazor, da je treba staro demokratično metodo zavreči ter jo nadomestiti z metodami, ki so stale doslej na popolnoma nasprotnem tečaju socijalno demokratične politike, to je z anarhističnimi metodami. Jaz pravim: Te metode niso le napačne, ampak tudi zelo nevarne za moč delavstva. In če se danes kdo sklicuje na Marxov izrek, da delavstvo nima česa izgubiti, ampak lahko le kaj dobi, moram reči: Delavstvo nima zagotovila, da si more z metodo, ki mu jo predlagajo in priporočajo, kaj pridobiti. **Nasprotno pa je v resni nevarnosti, da more zelo veliko izgubiti.** (Klic: Vse!) **Da, resnično lahko rečem da more izgubiti vse!**

Ako primerjamo delovanje dveh popolnoma nasprotnih elementov, reakcijonarne buržuazije in skrajnih revolucijonarjev, vidimo, **da se v svojih ciljih ta dva tako si nasprotujoča razreda in stremljenji v eni točki zedinita, to je v boju proti demokraciji. Gibanje levice naše stranke je nevarno vplivu in napredku delavstva, ono dela rokovroki z reakcijonarji!**

Pogovoriti se moramo, ali nam je mogoče skupno delati ob taki politiki, ali moremo to trpeti, da bi del naše stranke stranki in strankinemu vodstvu diktiral tako politiko. Politika more biti le ena: pozitivna ali negativna. Za obedve politični taktiki najdete svoje vzroke in v gotovem trenotku se morete odločiti za eno ali drugo. Ni pa mogoče, da bi imeli pozitivno taktiko in bi bili obenem podrejeni negativni. Ni mogoče, da bi bili v vladi, imeli za vlado odgovornost, za nami pa da bi stali ljudje, ki bi nam vsak trenotek izpodkopali tla pod nogami. Ni mogoče, da bi imeli na eni strani državno upravo v rokah na drugi strani bi pa krili protidržavne čine.

Sodrugi, pripravljati moramo delavstvo res, da bo enkrat lahko vladalo države. Pravim vam le toliko, da oni, ki nosi med delavstvo le velike fraze, in velike obljube (Klic: Ta je zločinec!), ne pripravlja delavstvo k temu, da bo moglo vzeti vlado v svoje roke. Delavstvo se za vladanje pripravlja popolnoma drugače. **Za to je vzgoja v upravi!** Mi n. pr. imamo v svojih rokah občine in čudno se to sliši, kadar sodrugi v občinah, kjer imamo večino, ne morejo v aprovizacijskih vprašanjih ni malenkosti izvršiti, ker niti tam ne morejo pokazati, kako se upravlja v malem. (In to so najboljši naših sodrugov.) Kako bi pa potem šele izgledali delavski sveti v praksi? Mnogi ne izvrše ničesar, toda pečajo se pa z napačno in krivično politiko.

Še na eno frazo se moram ozreti in dokazati njen nesmisel. Govore o **tretji Internacijonali.** Zopet taka beseda, ki ne bo pomenila ničesar. Pravim: Mi rabimo **eno** Internacijonalo. Ne prvo, ne drugo, ne tretjo, ne četrto, ne peto niti šesto, mi v prvi vrsti rabimo Internacijonalo, ki si jo bomo zgradili sami v lastni republiki. **In tudi svetovno delavstvo rabi le eno Internacijonalo.** Čemu nam taka Internacijonala, v koji bodo zastopani le drobci velikega delavskega gibanja iz posameznih držav, ko se niti sami ne moremo s pristaši delavskega razreda drugih narodov v naši republiki dogovoriti, kakšna naj bo država?

Sodrugi, živimo danes v krizi **demokracije.** Vse stremi za tem, da jo odpravi: reakcijonarni in revolucijonarni extremi. Zgodovina nas uči, da se blagobit tega ali onega razreda veča v modernih državah le potom demokracije. In izkušnja nam kaže, da **vsaka desorganizacija, vsaka državljanska vojna privablja reakcijo in gibanje, da se anarhijo in desorganizacijo odpravi korenito, največkrat z orožjem v roki.** Najbolj se pa bojim tega, da **ta agitacija terorja, desorganizacije, ta katastrofalna agitacija ne zbudi misli, da se uvede vlada močne pesti, in ako bi to ne bila močna pest demokracije, tedaj bi bila absolutizma.**

Končavam. Smo v dobi, ko se ne sme dalje molčati, ampak se mora takoj začeti z dejanji. Vedno sem bil za enotno stranko in pravim: stranka more živeti, imeti pomen in moč, ako je nazorno edina. Vodili bomo ali pozitivno politiko, in to do skrajnosti, ali pa hoče stranka politiko negacije in katastrofe. **Oni, ki je prijatelji demokratičnih uredb, kdor noče riskirati vsega, kar smo si pridobili in si napravili tekom nekaj desetletij, ta je in bo proti katastrofalni politiki.**

Jus.

Dnevi žalostnega spomina.

Šesta obletnica je minila, ko je podal dunajski kabinet vojno napoved Srbiji in s tem zlobno zanetil svetovni položaj. Dan 28. julija bo stoletja, morda tisočletja spominjal grozot in zbujal gnev. Ta dan se je pričel ples najostudnejšega, najbolj nespametnega in najgrozovitejega morjenja. Štiri leta je razsajala vojna bestija in uničevala kulturni svet; toda še vedno se nadaljuje divjanje in pustošenje, ki se je takrat pričelo. Človeški razum in nobena fantazija ne more pojmiti, kaj vse je človeštvo izgubilo na kulturnih dobrinah in na možnosti kulturnega napredka. Kako grozna pa šele postane ta izguba, če trezno, hladokrvno razmišljamo; razum nam pojema in začudeno se vprašujemo, kaj je človek bil pred vojno, kaj je povzročila duševna posurovelost. Poznali smo vse France Jožefe, Bertholde, Krobatine, Konrade, Tisze, Stürgkhe, njih uradne objave, sklepe in motive njih dejanjem. Ostane nam pa samo občutek, da so ta gospoda ravnali gnusno. Star, onemogel birokratični cesar, ki ni poznal sočutja z ljudmi, trmoglav diplomat, frivolen avstrijski aristokrat častihlepja napihnjeni generali in umirajoči ministri, ki so smeli igrati državnike, so zanetili požar, ker je to zahteval prestiž Avstro - Ogrske, da ukroti Srbijo, prestiž, ki so ga zastopali ljudje, ki niso drugega delali, kakor jezili državljane že dvajset let. Ničevi so bili vzroki in to gorje!

In ti morilci, kakor je dokazano, niti niso umeli vojevanje. Zdi se kakor bi bili vojni načrt izdelali vojaški kadetje, po katerem so poslali na morišče cvet moštva v Srbiji in Galiciji. In ko so ti rablji svoje lastne narode, svoje vojske v nekaj tednih pretvorili v kopico mrličev in invalidov, so brez načrta in brez izbere črpali narodno silo in vodili vojno še cela štiri leta, dokler so iztisnili narodom zadnjo kapljico moči: vse, kar je lezlo od otroka do starčka, je moralo zastaviti svojo krv za stoletja staro, nespremenljivo in prešerno habsburško soldatesko, ki je ves svet izzivala in uganjala neumnosti in zločine. Nobene vasi, nobene hiše, komaj rodbina je, ki ne bi bila izgubila člana iz svoje srede za pustolovščino stare monarhije, tu brata, tam očeta, tam sina, ker so smeli ravnati generali z ljudmi kakor z živino. Toda nič bolje ni bilo z zaledju, tudi tam se je uničevalo blagostanje, dokler je bil konec. In ta maščevalni konec je razsul monarhijo in pregnal Habsburgovce.

Na razvalinah so vstale nove državice, ki jim je ententa diktirala mir, trde pogoje, pod katerimi bodo ječale sto let, če ne pride prej pomoč. V bedi, pomanjkanju najpotrebnejših stvari žive ti novi državljani, večinoma pod knuto svoje buržoazije, ne da bi bili dosegli izboljšanje svojega položaja. Imperijalizem entente poizkuša zasužnjiti vse te dežele, vse hoče izčrpati deloma na račun vojnih dolgov, vojne odškodnine in prehrane v sedanjem kritičnem času. Do skrajnosti je uničila bivša soldateska naše ljudstvo, do skrajnosti ga hoče izrabiti sedaj ententni imperijalizem, ki tako spretno zabada svoje kapitalistične kremplje v meso evropskih novih in starih državic. **Žrtve smo, prave žrtve frivolne igre, ki jo je uprizoril internacijonalni kapitalizem, katerega je z neutešljivim navdušenjem podpiralo meščanstvo pri roparskem pohodu.**

Zločin je bila vojna. Zločin se je zgodil dne 28. julija 1914, ko so Habsburgovci, ki so danes le še prazni strahovi, izrekli tisto večno prokleto besedo: **vojna.**

Pravna modrost ali črnomeljska črna zastava.

Tiste dni, ko so v Ljubljani na Zaloški cesti ustrelili nekaj ljudi, ki niso prav nič zakrivili, so v Črnomlju, kakor tudi ponekod drugod, razobesili črno zastavo v znak tragičnega dogodka. Okrajno glavarstvo je smatralo to dejanje za kaznjivo in je obsodilo zaraditega prijatelje Franca Pontello, Franca Stariho in Janeza Sajevica vsakega na osem dni zapora. Obsojenci so se pritožili na deželno vlado, ki je pa obsodbo potrdila.

V tej zadevi je interpeliral sodr. Kopač v narodnem predstavništvu ter obenem interveniral, da se nastop kazni odgodi do jeseni. Odgoditev so v ministrstvu obljubili, toda te dni so obsojenci dobili ukaz, da morajo nastopiti kazen. Tudi zadnja intervencija v Ljubljani ni nič zalegla.

Zanimiva je že ta stvar, če se seznanimo samo z navedenimi dejstvi, še bolj interesantna pa postane vsa zadeva, ako si ogledamo utemeljitev obsodbe in odgovor ministra Davidovića, ki ga je dal na interpelacijo sodruga Kopača na podlagi poročila črnomeljskega okrajnega glavarstva.

Okrajno glavarstvo pravi v svojem poročilu najprej, da so krivci kazali s tem, ker so javno razobesili žalno zastavo, odpornost in zaničevanje proti vladnim odredbam. Radovedni smo res, v kakšni zvezi je žalna zastava z vladnimi odredbami; ali je vlada odredila streljanje z namenom? Ali vlada to priznava? Menda ne! Zastave so bile razobešene v znak pijetete žrtvam, kaj ima to opraviti z odpornostjo? Ali so ljudje, ki so bili postreljeni, bili puntarji, da bi imela vlada moralno pravico reči, da se z žalno zastavo izkazuje demonstrativna pijeteta? Niti to ni. Same nedolžne žrtve, med katerimi niti klerikalna vlada ne more navesti ne eno osebo, o kateri bi lahko trdila, da je puntarska.

Drugi argument okrajnega glavarstva je, češ, da so ti grozni „zločinci" razobesili zastavo **na vrhu visokega, na vse strani vidnega drevesa v bližini kolodvora.** Že iz načina razobešanja zastave (na vrhu visokega drevesa) mora vsakdo sklepati, da obsojenci niso imeli namena, izraziti svojega sočutja napram padlim žrtvam, temveč da so hoteli s svojim dejanjem demonstrirati in pokazati odpornost proti vladi in njenim odredbam.

Zločin tiči torej tudi v tem, ker so obsojenci razobesili zastavo na visokem drevesu. Nam v tem oziru niso znani nikakšni predpisi, **kje se mora** zastave razobešati. Ali zdi se nam, če bi bili ti trije obsojenci razobesili svojo zastavo na kaki hiši, bi se pa videla hiša daleč okolo; če bi jo bili razobesili v sobi ali v kaki kleti, bi jih bil okrajni glavar obdolžil, da so zarotniki ali celo anarhisti. Zastava, zlasti žalna, ki ni v nikaki zvezi z vladnimi odredbami, marveč le z žrtvami, ne more noben človek, ki trezno sodi in ki ima nekaj pravnega čuta, smatrati za demonstracijo odpornosti in zaničevanja vladnih odredeb. Prava „duhovitost" mora tičati v možganih organa, ki ima tako bujno fantazijo in logiko, da najde v žalni zastavi v tem primeru jedro kaznjivega dejanja.

Deželna vlada je sicer potrdila obsodbo, ki jo je izreklo črnomeljsko okrajno glavarstvo, in tudi minister Davidović je naslanjal svoj odgovor na poročilo okrajnega glavarstva, kar se je pa najbrže zgodilo le zaradi tega, da ne blamira moža z bujno fantazijo.

Obsodba je kričeč atentat na pravni čut normalnih ljudi in znak nervoznosti oblastvenih organov, zaradi katere trpe krivico povsem nedolžne žrtve. Ne objektivno in ne subjektivno ni obsodba utemeljena, pač pa je sad sistema, terorja, ki ga uganja klerikalna gospoda nad slovenskim ljudstvom. Ta slučaj nam jasno označuje pravni čut naše v gotovi smeri politično navdahnjene birokracije, ki ne pozna meja, kadar treba udariti — po ljudstvu.

Nedostojno časopisje.

„Naprej" je že neštetokrat pribil lažnjivosti klerikalnih časopisov, zlasti lažnjivega kljukca — „Večernega lista". Hudo je dokazovati laži tega katoliškega dnevnika, ker pri velikem pomanjkanju prostora v našem „Napreju" se mora človek omejevati le na najbolj „debele".

V četrtkovi številki poroča ta nečedni list o podraženju premoga in o neki konferenci pri deželni vladi. V tem poročilu pa napada kar — tebi meni nič — mojo osebo, češ da se je za časa **„Kristanovega delovanja kot poverjenik za javna dela dala vloga, da se knjigovodstvo trboveljske družbe prenese v Ljubljano. Gospod Kristan je dal vlogo ad akta."** Večerni list ve, da to ni res — ali, kaj njemu resnica: **Zlaže se, pa je!!!**

V istem „Večernem listu" je natiskana notica „Kislo grozdje", kjer zopet mene napada, češ, „da ne znam razločevati med zahtevami strank in osebnimi ambicijami, ki so mi prva stvar". „Večerni list" in njegovi uredniki vedo, da so zapisali s tem ostudno laž, ali — kaj za to: pobožni člankar povzdigne oči k nebu in se zlaže, trkajoč se na grešna prsa „oče, odpusti mi . . ."

Leon Trocki:

Boljševiška revolucija.

Konec.

Druga vojna in podpis mirovne pogodbe.

V prvih dneh potem, ko so se mirovna pogajanja prekinila, je nemška vlada omahovala in ni vedela, kaj bi počela. Politiki in diplomati so najbrže mislili, da so glavno že dosegli, ter da ni niti potrebno, da bi se potegovali za naše podpise. Vojaška stranka nasprotno pa je hotela razbiti in razveljaviti celo tisto, na kar se je nemška vlada omejevala pri pogajanjih v Brest-Litovskem. Profesor Krilge, član nemške delegacije, je izjavil enemu izmed članov naše delegacije, da se ne more slejkoprej niti misliti na to, da bi nemške čete vkorakale v Rusijo. Grof Mirbach, takratni načelnik nemške misije v Petrogradu, je odpotoval v Berlin in nas zagotavljal, da je sporazum, tičoč se izmenjave vojnih ujetnikov, končnoveljavno že storjen. Vse to pa general Hoffmann ni upošteval in peti dan potem, ko smo prekinili mirovna pogajanja, je izjavil, da je premirje pri kraju; pri tem je računal postnumerando sedemdnevno odpovedno dobo, torej od zadnje seje v Brest-Litovskem. Ni vredno, da bi se na tem mestu moralično zgražali nad tako podlostjo, saj se vendar vse to imenitno ujema s splošno diplomatsko in vojaško moralo vladajočih razredov.

Nemški napad se je dejansko pričel tako, da bi bil lahko za Rusijo usodepoln. Mesto dogovorjene sedemdnevne so nam napovedali dvodnevno odpoved. To je paniko v armadi, ki se je že itak kronično razkrajala, še povečalo.

Na odpor sploh nismo mogli misliti. Vojaki kar niso verjeli, da bodo Nemci še dalje napadali kljub temu, da smo mi izjavili, da se ne vojskujemo več. Panika umikanja je paralizirala celo voljo onih maloštevilnih čet, ki so bile pripravljene, bojevati se. V delavskih okrajih v Petrogradu in v Moskvi je nastalo vsled verolomnega in v resnici lopovskega nemškega prodiranja velikansko ogorčenje. Delavci so bili v tistih dneh razburjenja pripravljeni, da vstopijo v desettisočih v armado. Toda organizatorična stran je bila povsem odpovedala. Posamezne patruljne čete, ki so bile polne oduševljenja, so kmalu spoznale, da so v primeri z redovitimi nemškimi četami mnogo slabejše, ter da še izdaleka ne zadostujejo. Vsled tega tudi malodušnost, ki se je kmalu nato pojavila. Stara armada je že zdavnaj opešala in se razkrojila v posamične dele. Vse ceste in križišča je prenapolnilo vojaštvo; dežela je bila izčrpana, industrija in promet popolnoma zanemarjena, tako da ni bilo nikakor mogoče, v kratkem času vzpostaviti nove armade. Edina resna ovira, ki je bila na potu nemškemu prodiranju, je bila razširnost . . .

Avstro-ogrska vlada se je najbolj zanimala za Ukrajino. Rada je potom svoje delegacije prosila vladi centralnih držav, da ji pomagata z vojaško silo zoper sovjete, ki so med tem zmagali v vsej širni Ukrajini. Na ta način je malomeščanska demokracija Ukrajine v svojem boju zoper delavski razred in siromašne kmete prostovoljno in na stežaj odprla vrata invaziji tujcev.

Takrat je tudi vlada Svinhufvuda iskala zaščite nemških bajonetov pred finskim proletarijatom. Nemški militarizem je postal pred očmi vsega sveta krvnik delavsko-kmetiške ruske revolucije.

V vrstah naše stranke so se vnele hude debate, da li se naj udamo pod danimi pogoji nemškemu ultimatu in podpišemo novo pogodbo, ki bo vsebovala, kar je vsakdo vedel, — mnogo slabše pogoje od onih, ki so nam bili stavljeni svojčas v Brest-Litovskem. Zastopniki prve struje so mislili, da bi bilo sedaj, to je v trenotku, ko se Nemci z vojaško silo vmešavajo v notranje boje v republiki sami, — da bi bilo torej nesmiselno, skleniti za en del Rusije mir in biti pasiven, dočim bi na jugu in severu nemške čete vzpostavile zopet režim meščanske diktature. Druga struja, ki ji je načeloval Lenin, pa je trdila, da so vsako odlašanje, vsak najmanjši odmor velikanske važnosti za notranjo utrditev in povečanje defenzivne moči Rusije. Ker se je torej pred očmi vse naše dežele in vsega sveta na tako tragičen način pokazalo, da smo popolnoma nezmožni, odvrniti ob pravem času sovražnikovo invazijo, smo morali misliti na sklep miru, kakršnegakoli nam bo pač narekovalo sorazmerje moči. Otročje bi bilo, če bi pustili, da nas pri vsem tem vodi zgolj abstraktna revolucijonarna morala. Mi nikakor nočemo »častno« poginiti, nego hočemo koncem konca zmagati! Ruska revolucija hoče živeti in mora živeti; treba je, da se z vsemi razpoložljivimi sredstvi izogne boju, ki mu ga ne bi bila kos in pridobi tako na času, pričakujoč, da ji priskoči na pomoč revolucijonarno gibanje zapadne Evrope. Še se bojuje nemški imperijalizem z militarizmom Anglije, Francije in Amerike. In samo zaradi tega je mogoče, da sklene Rusija z Nemčijo mir. Ta položaj je treba izrabiti. Blaginja revolucije, to je naša najvišja zapoved! Sprejeti moramo mir, ker ga odkloniti ne moremo; zagotoviti si moramo odmor, da ga izrabimo za težko delo, ki nas čaka v notranjosti ter da predvsem sestavimo svojo armado.

Na kongresu komunistične stranke so zmagali prav tako, kakor na 4. kongresu sovjetov, oni, ki so bili za to, da sklenemo mir. Tem so se pridružili tudi še mnogi izmed tistih, ki so še meseca januarja mislili, da nikakor ne bomo mogli podpirati brestlitovske pogodbe. »Takrat«, tako so govorili, »bi bilo angleško in francosko delavstvo smatralo naš podpis za sramotno kapitulacijo, ne da bi se bili mi preje sploh bojevali. Celo najnizkotnejše insinuacije angleških in francoskih šovinistov o skrivnih mahinacijah sovjetske vlade z Nemci — v slučaju, da bi bili mi podpirali mirovno pogodbo — bi lahko gotovi krogi zapadnoevropskega delavstva verjeli. Ker smo se pa branili, podpisati mir in ker so Nemci začeli prodirati dalje in smo mi poizkušali ustaviti to prodiranje, in ker je naša slabost v vojaškem oziru postala na ta način očitna vsemu svetu, si ne bo nihče več drznil, očitati nam kapitulacijo, češ, da so

„Večerni list“ seve namenoma laže. Njegov namen je prozoren: češ, oblatiti moram Kristana in oblatena bo stranka. Hvala Bogu: javnost ve, da je pravo ime „Večernemu listu“ — „Lažnjivi kljukec“.

Še nekaj dokazov! „Večerni list“ piše o Fabjančiču, ki menda „vodi“ naše komuniste, in piše: „dokler Fabjančič ni nastopal proti socijalistom, v očeh „Napreja“ ni bil taka prodana duša, **ampak značajen sodrug.“**

„Večerni list“ se je zlagal! Namenoma se je zlagal, ker dobro ve, da „Naprej“ ni nikdar napisal ne direktno ne indirektno, da je „Fabjančič značajen sodrug“, ker tega ni mogel napisati enostavno vsled tega, ker gospod Fabjančič ni bil nikoli - sodrug . . .

Pa kaj to „Večernemu listu“? Zlaže se, pa je . . .

V torkovi številki prinaša lažnjivi „Večerni list“ več člankov pod bobnečim inaslovi kot „Zmede v socijalno demokratičnih strokovnih organizacijah“ ali pa „Dan sodbe v socijalni demokraciji“ itd. Ako je človek primoran ta članek brati, tedaj šele vidi neverjetno lažnjivost klerikalnega lista. In vzklikniti mora: „zares — v klerikalnem tisku je kakor v brezdnu lažij in grdobije“ . . .

V isti torkovi številki prinaša ta lažnjivi „Večerni list“ notico, ki ima zopet svoj namen. Notica ima naslov: „delavski svetnik“ pred sodiščem. Poroča o nekem Kontschonerju, češ da je „socijalist“, ve pa prav dobro, da dunajski „Kontschoner“ ni — **socijalist** . . .

Da se v isti številki zadira v mene kot „milijonarja“, se razume samo ob sebi. **Kaj je človeku, ki neprestano laže,** ena laž več ali manj? !

Čitatelji „Napreja“ naj oproste, da sem se pečal z lažmi „Večernega lista“; — mislim, da včasih ne škoduje, opozoriti javnost na nedostojno časopisje, ki izhaja pod zaščito „Slovenske ljudske stranke“.

Ubogi ljudje, ki verujejo takim lažnjivim časopisom. Edino tolažeče je dejstvo, da vsled teh strašnih lažij tudi zapeljanci izpregledujejo in gredo proč od lažnjive klerikalne svojati.

A. K.

Primorska pisma.

IV.

Kaj pa politične stranke?

Socijalistična stranka, ki je po vojni postala, zelo močna, je zavila v komunistične vode. Na lanskem svojem kongresu v Bologni se je izrekla za takojšnjo uvedbo sovjetov. Ponekod je delavstvo skušalo iste uspostaviti samolastno. Toda ponesrečilo se je v celem obsegu. Laški temperament naglo vskipi, pa se ravno tako naglo zopet pomiri. Po celi Italiji vré; sedaj hiti nezadovoljnost na dan tu, jutri tam. Toda vse te pobune nimajo nobene medsebojne organizačne zveze in so njih zunanji, formalni vzroki navadno povsem slučajni. Vsi govore o revoluciji, toda le malo jih je, ki bi v njo tudi resno verovali. Pogoji za njo so dani v socijalnem položaju kmetiškega ljudstva, ki v nekaterih provincah dobesedno strada. Tudi agrarne revolte v posameznih pokrajinah so brez organizačne medsebojne zveze, kakor delavski štrajki po mestih. Zlasti velika je bila zadnja agrarna revolta v Perugiji, ki so jo siloma zadušili. — Pod pritiskom tega gibanja je prišlo ponekod do novih pogodb med takozvanimi »koloni« in veleposestniki. Vlada se drži, ker se opira na številno vojaštvo, ki je po večini zvesto sedanjemu režimu. Tudi vojaških uporov je bilo doslej nekaj, toda poznavalci dežele trdé, da so to bili izjemni slučaji, po katerih ne gre jemati merila. Proletarjatu manjka oborožene moči, tudi v Italiji. Dokler se revolucijonarno gibanje ne polasti regimentov, ni upati na preobrat. Do tega pa je še zelo zelo daleč!

Vsa politika socijalistične stranke je doslej šla za tem, da se dovede revolucijonarno razpoloženje delavcev in kmetov do zmage in se vzpostavi nov družabni red po ruskem zgledu. Dosedaj ta taktika ni imela uspehov in poldrugisto soc. zastopnikov v parlamentu nima pokazati doslej nič, kar bi bilo delavstvu v korist in oporo ž e s e d a j. Socijalna zakonodaja ni napredovala, o agrarni reformi resno še ni govora. Kruh je vedno slabši in dražji, brezposelnost je ostala na isti višini, kakor je bila po prvi demobilizaciji, industrija le malo dela vsled anarhije v vsem državnem in narodnem gospodarstvu. V vprašanju davka na vojne dobičke se doslej ni storilo nič odločnega, ker se mu upira mogočna financa. Zdi se, da postajajo delavske mase trudne, ko ne vidijo zaželjenih uspehov. Zato narašča v socijalistični stranki odpor proti dosedanji taktiki. »Reformisti«, na čelu jim Turatti in Modigliani, imajo vedno več pristašev, zahtevajočih, da se loti stranka udejstvovanja svojega minimalnega programa.. Tudi v Trstu je spor čimdalje očitnejši. To se je pokazalo zlasti v dneh, ko so laški fašisti — »zveza bojevnikov« — udarili po Slovencih in njih narodni lastnini. Socijalisti in njih tisk so ostali pasivni. Shod, ki so ga sklicali po teh dogodkih, je obsodil nacijonalistično izzivanje z laške in jugoslovanske (!) strani. Zastonj iščemo po historiji tržaškega slovenstva od laške okupacije dalje po izzivanjih. Ni jih bilo, ker je bil strah pred novo državno močjo prevelik! Toraj prazna beseda. To priliko so porabili »reformosti«, pa so zagnali v stranki precejšen krik, ki je pozicije maksimalistov oslabil še bolj. Slovenski komunisti okrog »Dela« so imeli pač grenke ure, saj so poštenjaki non plus ultra. Videli so, kako so italijanski maksimalisti v Trstu pisali in govorili, ko je nacijonalistična druhal dober teden pozneje razbila tiskarno »Avantija« — v Rimu! Ves parlament z vlado na čelu je obsodil tisto barbarsko početje. Za vsa nesramna podvzetja proti Slovencem pa tirja laška nacijonalistična vlada še zadoščenja — in italijanski maksimalisti molče! Laški socijalisti tudi preveč molče o zasedenih krajih, o Trstu, Gorici, Reki, Logatcu. To vse se jim zdi menda prav in v redu. Kadar obtožujejo laški imperijalizem, govore o Albaniji in kvečjemu še o Libiji. Logatec, Gorica, Reka, Trst itd., to je po njihovem mnenju stvar, ki o nji ni vredno več izgubljati besede. Kot socijalisti moram zadržanje bratske stranke v tem pogledu pograjati. Opravičeno bo šele, če res zmaga v Italiji komunistična ideologija.

Druga politična stranka, ki ima veliko moč v Italiji je »Ljudska stranka« (»Partito popolare«). To je klerikalna stranka, kakoršna je pri vas med Slovenci. V življenje jo je poklical po vojni papež, stopivši iz desedanje svoje politične rezerve. Kakor slovenska klerikalna stranka, tako je tudi laška »Partito popolare« v vsem posnetek nemške »Volkspartei«. Ta stranka je tu avantgarda laškega nacijonalizma. Po svojih odličnih članih se je v Trstu aktivno udeležila nastopa proti Slovencem. Ne vemo iz katerega vzroka. Sami sramežljivo pravijo, da je bil to tudi interes — vere!

Druge politične stranke v zasedenem ozemlju so manjše važnosti, ako izvzamemo nacijonalistično »Zvezo bojevnikov«, v katere okrilju se organizuje konkurenčni boj laškega življa proti Slovencem za vsakdanji kruhek. Teh »zvez« je vedno več in vedno bolj so agresivne. Kdor hoče imeti službo ali delo, mora v to zvezo, ki je z vlado v najintimnejših stikih; ravno tako z organizacijo delodajalcev, bankirjev in pod.

Slovenske nacijonalne stranke skoro ni. Njeni vodniki in člani so prestrašeni in v javnosti jih zastopa le stara »Edinost«, ki pa danes že niti dnevnik ni več. Nihče ni zinil žal besede, ko so laški nacijonalci napadli tudi njeno tiskarno. Nad dogodki v Rimu se je pač lahko zgražati, toda glede dogodkov v Trstu je — težko; preblizo so.

Dogodki se naglo vrstè, toda ljudje ostajajo — stari. Kjer je moč, tam se deli tudi — »pravica«! Kakršna že!

Politični pregled.

+ **Protič igra v vladni krizi še vedno prvo vijolino.** Lahko rečemo, da je pravzaprav Protič s Koroščem pravi vzrok, da se vladna kriza ne reši. Najnovejša zahteva, katere siplje Protič, kakor iz koša in ga pri tem podpirajo druge nazadnjaške stranke, je, da morajo bosenski prebivalci odstopiti zemljo begom, ki so si jo prilastili, tu plačevati običajno najemščino. To vprašanje bo rešila, kakor celotno agrarno vprašanje končno konstituanta, vendar Protič in Korošec stavita to zahtevo sedaj, deloma, da preprečita koncentracijsko vlado pod nekoliko zmernejšim radikalcem Vesničem, deloma pa zato, da se oškoduje bosansko ljudstvo in varujejo bege oziroma veleposestnike, in se ne napravi v agrarnem vprašanju prejudic, na podlagi katerega bi se pozneje izvedla agrarna reorma temeljiteje.

+ **Prva etapa.** Nesrečni vpliv Francije na predlog sovjetske vlade, ki ga je poslala Angliji glede sklicanja mirovne konference v London, se že pokazuje. V Boulogne-sur-Mer sta se sešla Millerand in Lloyd George s štabom k konferenci, da sklepajo o ruskih predlogih. Mnogo nad si ne smemo obetati od vesti iz Francije, da bi bilo že prvi hip mogoče zbližanje, ker so še diference velikanske. Predvsem išče ententa izhoda, kako bi pomagala Poljski in smatra problem Poljske kot predpogoj za mednarodno konferenco, če se hoče na njej udeleževati sovjetska vlada. Iz ravnanja moskovske vlade pa je razvidno, da Rusija ne mara, da bi se ententa vmešavala v poljsko vprašanje, vendar pa menda ni popolnoma izključeno, da se da najti oblika, čeprav ne po želji entente, da bodo govorili še pred konferenco o Poljski. Mnogo važneji pa so pogoji, ki so v zvezi s predpogoji, in se najbrže tičejo plačila posojil, ki jih je najel nekdanji carizem pri ententi in končno zahteva ententa, da se udeležujejo posvetovanj vsi takozvani kvilificirani zastopniki Rusije, torej sovjetska vlada in vsa tista reakcijonarna druhal. Če mislijo Francozi, da bo izigravanje takih pogojev kaj koristilo Poljakom, da ne bi bili pri direktnih pogajanjih terorizirani, tedaj ni to nikakšna opravičena nada, ker sovjetska vlada ne bo sprejela francoskih predlogov, preden bodo sprejemljivi zanjo.

+ **Italijanski socialisti za samoodločbo narodov.** »Lavoratore« javlja iz Rima o sklepu parlamentarne scialistične skupine glede samoodločbe narodov v Trentinu in južnem Tirolu. Socialistična skupina je na odborovi seji sklenila, da se z ozirom na razpravo o aneksiji pridobljenih pokrajin pozovejo socialistične organizacije v Trentinu in južnem Tirolskem, naj vprašajo prebivalstvo, zlasti proletariat, da se izjavi o načelu samoodločbe in če je za priklopitev k Italiji ali k Avstriji in v prvem slučaju, če želi avtonomno upravo. — Komunike konstatira, da se doslej v zasedenih pokrajinah še ni vprašalo prebivalstvo, kam želi pripadati.

+ **Proces proti italijanskim socialistom v Trstu.** Pred desetimi dnevi je pričel pred tržaškim vojaškim sodiščem senzacionalni proces proti 47 kmetom in delavcem iz Vodnjana pri Pulju. V tej vasi je socialistična stranka zelo močna in ima svoj Delavski dom. Dne 16. januarja so karabinjerji provocirali na javnem shodu v domu zbrano delavstvo in pričeli so se veliki izgredi. Metale so se bombe in streljali so vsevprek. Zaradi teh izgredov je vojaški pravdnik dvignil proti 47 kmetom in delavcem obtožbo zaradi upora proti oblasti in zaradi »jugoslovanske propagande«. Včeraj se je zaključilo dokazno postopanje. Vojaški zastopnik predlaga proti 23 obtožencem oprostitev, za ostale pa predlaga ječo, skupno 265 let in 6 mesecev. Prihodnje dni se sodba razglasi. — V svojem govoru je ta zastopnik obžaloval, da ni Trst in ostalo ozemlje še popolnoma rešeno in da pričakuje aneksijo teh zemlja.

+ **Ententa snubi Nemce!** »Ewening News« priobčujejo Churchillovo izjavo, v kateri je nastopil za to, da se postavi boljševiški nevarnosti nasproti nemška barieri. Če se bodo izkazali Nemci za zmožne izkazati človeštvu to veliko »uslugo« je rekel, bo to pomenjalo velik korak na potu do tega, da popravijo svoje grehe in bi moglo dovesti na ta način do skupnega delovanja Anglije, Francije ter Nemčije, od katere zavisi v tem trenotku »dobrobit« vse Evrope. — Buržuazija se trese . . .

+ **Češkoslovaška se ne boji boljševiškega napada,** tako se je izjavil zunanji minister na Češkoslovaškem, dr. Beneš. Boljševiki, v sedanjem položaju najbrž ne bodo šli v Varšavo, ampak se bodo ustavili na diplomatični fronti. Dr, Beneš ne verjame, da bi Rusi in Nemci delovali skupno. To bi bila politika obupa. Med drugim je izjavil tudi minister: »Ne verujemo v finis Poloniae. Podonavska konfederacija je nemogoča. Samo Avstrija si je želi, vse druge države pa se je branijo, ker ne odgovarja sedanji politični resnici. Vendar pa vsled tega še niso izključene prijateljske vezi in resnično zbližanje. Treba je samo druge koncepcije odnošajev.«

+ **Notranja in zunanja politika Nemške.** Nemčija postaja zopet važen faktor v evropskem političnem življenju. To pa vsled najnovejših dogodkov ob njenih severovzhodnih mejah, ki so jo stavili pred vprašanje, ali se naj vmeša aktivno v njihov potek, ali pa naj gleda in čaka, kako se bodo izvršili. Dve struji sta, ki jo hočeta pridobiti za eno ali drugo odločitev. Prva prihaja od zunaj, iz ententnih krogov, in bi rada videla, da jim pomaga v njihovem ruvanju z zmagovito sovjetsko republiko, druga — in tej pripada večina nemškega ljudstva — pa je za brezpogojno nevtralnost. Seveda ne manjka ljudi, ki bi jo hoteli pognati v nove konflikte, ampak tem je odgovoril zunanji minister dr. Simons, popolnoma pravilno: »Tega se hočemo obvarovati, imamo že dovolj na eni sami tridesetletni vojni!« Značilna je tudi druga njegova izjava, s katero se strinja ogromna večina naroda, namreč ta: da ne vidi v sovjetski republiki ničesar hudega. Tam se vrši veliko gradilno delo, ki bi bilo lahko v zgled nemškemu ljudstvu! — Sploh opažamo v zadnjem času veliko treznost v smereh nemške politike. Na levi in na desni so se duhovi umirili in delujejo z vso vnemo na zopetni vzpostavi normalnih razmer. Predvsem so si vzeli za cilj zedinjenje in utrditev razkosanih udov in ta želja je tako silna, da ji ne bodo mogle škodovati francoske mahinacije na Bavarskem in drugod, ki hočejo ustvariti celo vrsto od Francoske odvisnih držav. Ampak Nemci ne bodo pozabili, kaj vse so dolžni politiki Clemenceaujev, Millerandov et consortes in tudi ententnemu limu v obče ne bodo nikoli nasedli.

+ **General Wrangel napada.** Čete generala Wrangla na Krimskem bojišču so prešle v ofenzivo med Mariampolom in Taganrogom. Zavzele so Novonikolajevsk in ujele 400 mož. En regiment rdečih vojščakov je položil orožje.

+ **Ureditev češinskega vprašanja.** Po izjavi češkoslovaškega ministra za zunanje posle dr. Beneša o odločitvi poslaniške konference v češinskem vprašanju bo komisija za določitev meje, ki se ustanovi v 14 dneh imela pravice predlagati krajevne izpremembe ob demarkacijski črti. Izdane bodo tudi politične in gospodarske odredbe, dalje se uveljavi opcijska pravica prebivalstva na podlagi domovinske pravice od leta 1914 in bivališča leta 1918. Pri zadnji kategoriji imata češkoslovaška in poljska vlada pravico, optante odkloniti. Zagotovljena je popolna pravica preseljevanja prebivalcev in priznana popolna amnestija in pomiloščenje za politične ali propagadne čine. V vprašanju razdelitve premoga se je sklenilo, da se Češkoslovaška obveže, dobaviti Poljski one količine premoga, ki jih je dobavila leta 1913. Ako se produkcija premoga zniža, se zniža tudi dobava. Dalje je bilo sklenjeno, da bo Poljska dobavljala Češkoslovaški nafto, pri čemer je obema državama prepuščeno, da se sporazumeta z ozirom na svoje potrebe. Končno je bilo sklenjeno, da se ima takoj vzeti v pretres dogovor glede dobavljanja premoga med Češkoslovaško in onimi zavezniškimi državami, ki so dobivale l. 1913 premog iz češinskega ozemlja, in sicer na podlagi dobav iz leta 1913. Češkoslovaška bo dobavljali premog le s pogojem, da se ji ne naložé druge obveznosti, razen teh, ki jih vsebuje mirovna pogodba z Avstrijo. Obe državi zasedeta prisojena jima ozemlja v najkrajšem času, ko se poprej sporazumeta z medzavezniško plebiscitno komisijo in njenimi vojaškimi člani. Po sklepu poslaniške konference pripade Češkoslovaški tudi mesto Trzyniec.

+ **Vmesna država na daljnem vzhodu.** Vojno ministrstvo v Tokiju pošilja brzojavko, po kateri so se dogovorili ruski in japonski odposlanci, da se ustanovi med obema deželama vmesna država, ki bo v prijateljskem razmerju do Japonske in katera ne sme imeti komunistične vlade. — Japonci so zasedli otok Sahalin v odgovor na grozodejstva v Nikolajevskem, dokler ne dobijo zadoščenja.

+ **Lloyd George boleha.** Iz Londona poročajo, da je postalo ministrskemu predsedniku tekom nekega govora slabo in da ga bodo poslali za dalj časa na počitnice v Švico. Tudi o Millerandu pravijo, da se ne počuti prav dobro. Da, da! Po zmagi bolj in bolj boli glava.

+ **»Velikodušnosti.«** Na smrt obsojene komuniste: Suheka, Bokcsarja in Bencsika je pomilostil državni upravnik na dosmrtno ječo, oziroma Bencsika na 15-letno ječo, ki se razlikuje (kolikor poznamo madžarske pravne pojme) od dosmrtne le po imenu. Proletarijatu Horthyjeva milost ni všeč, ker je obsodba sploh krivična.

Novice.

— **Nov izvir tople zdravilne vode.** Iz Prepolja poročajo, da je tamkajšnji fizikat našel v okolici izvir tople zdravilne vode.

— **Obravnava v Sarajevu.** Vrši se te dni obravnava proti sodnemu svetniku Boškiču, ki je dal l. 1914. umoriti 71 kmetov. Zaslišane so bile nove priče in sodni funkcijonarji. Toženec in branitelji stavljajo na obtoženca razna vprašanja, ki ga mestoma zelo razburjajo. Zlasti ga je razburilo vprašanje votanta Voziča Boškiču o priliki obravnave proti ustreljenim kmetom v Foči leta 1914. On ni vprašal nobenega obtoženca, ali se čuti krivega ali ne. Državni pravdnik Boškič ga je spravil v zadrego z vprašanjem, ali je on v obravnavi proti ustreljenim kmetom vprašal, ali so se oni res borili. Očitajo mu namreč, da se je on izognil temu vprašanju in da je vprašal: »Ali si dobil puško?« — Obtoženec se zagovarja in trdi, da se je ravnal po zakonu, toda državni pravdnik trdi, da tega ni storil. Priče, povečini sorodniki ustreljenih kmetov, so izpovedale skoro vse enako ter ne zahtevajo odškodnine, pač pa glavo obtoženčevo. LDU.

— **Anglež Woodhouse,** član angleške dobrodelne misije v Nišu, se je vrnil s svojega potovanja po Hercegovini v Sarajevo. Woodhouse je zbral vse potrebne podatke glede pomoči za nepreskrbljeno deco. V najkrajšem času pošlje v London poročilo, na podlagi katerega se bo v Londonu organizirala posebna pomožna akcija za zidanje otroških domov v Hercegovini ter se bodo dopošiljala živila, kakršnih v Jugoslaviji nimamo.

— **Velik požar v tržaškem pristanišču.** Dne 29. julija popoldne je nastal v pristanišču Sv. Andreja velik požar, ki je uničil 300 bal bombaža, namenjenega za Čehoslovaško republiko. Škodo cenijo na en miljon lir.

— **Radi neprestanih tatvin v Sarajevu,** je odredilo sarajevsko policijsko ravnateljstvo strogo nočno službo. Vrši se legitimiranje in perlustriranje sumljivih elementov.

— **Ruski ubežniki se potikajo po svetu.** Te dni je dospela v Sarajevo znana ruska gledališka družba Sibirjakov - Muratov. Družba se je mudila prej v Beogradu. Družba bo potovala tudi še v druge kraje.

— **Stavka kmetov proti veletrgovcem.** »Česke Slovo« javlja: Na južnem Moravskem, predvsem v Znojmu so stopili nemški kmetje v stavko proti veletrgovcem in ustavili odpošiljatve tovarn za konserve v Znojem.

— **Darilo ruskim delavcem.** Angleški kvakarji (verska sekta) so poslali več vagonov z zdravili, mastjo in moko v dar, ruskim delavcem.

— **Novo žigosanje bankovcev v Avstriji.** Ker stopi v veljavo mirovna pogodba, ki predvideva žigosanje vseh v Avstriji kroženčih bankovcev v dveh mesecih, se v kratkem vzamejo enokronski in dvekronski komadi iz prometa. Rok za oddajo se še naznani.

— **Blagoslov božji in božje dopadanje** kraljujeta nad našo milo domovino. Vse nam gre po sreči, vsega imamo v izobilju. Pšenica nam je obrodila kakor še nikoli, svinje se nam plode, da bomo lahko celo Evropo preplavili ž njimi in vina bo toliko, da bomo lahko vse abstinenčne organizacije kot ne več potrebne takoj razpustili. Imamo že deset vlad, desetino pravih ministrov, a kar par desetin ministrov na razpoloženju. Prav lahko bi jih nekoliko posodili revnejšim deželam. In kaj vsega druzega še imamo! Naša valuta, naši vrli carinarji, naši čili orli, naši pametni narodni poslaniki, naša domoljubna duhovščina in tako dalje. Kdo bi vse to pregledal in prešteli! Res, lahko smo ponosni na ta naša bogastva, in hvaležni za božji blagoslov!

Dnevne vesti.

Samo za one, ki imajo kaj pod palcem.

Nikomur se ne čudimo, če pravi, da ga glava boli ali da ne razume več politične in gospodarske modrosti jugoslovanskih državnikov in državniških simulantov. Liberalci se jeze, da je premog predrag, klerikalci pa pravijo, da je sicer drag, da pa so storili tako mnogo za ljudstvo in industrijo, ker se je premog podražil za 50 odstotkov. In vprašali so v Belgradu, če je res premog v Sloveniji predrag, ali kako mislijo

nismo bili preje bojevali.« Brest-litovsko pogodbo smo v njeni drugi, poostreni izdaji podpisali in ratificirali.

Med tem so hlapci krvnikov nadaljevali svoje delo v Ukrajini in na Finskem in ogrožali na ta način čimdalje bolj osrčje Velike Rusije. Tako je odslej vprašanje o eksistenci Rusije, kot samostojne dežele, v nerazdružni vezi z vprašanjem evropske revolucije.

Ko se je naša stranka polastila vlade, smo že v naprej vedeli za vse težkoče, ki se nam bodo stavile na pot. V ekonomskem oziru je bila dežela vsled vojne popolnoma izčrpana. Revolucija je porušila stari upravni aparat, ne da bi bila imela časa, da vzpostavi zopet novega. Milijone delovnih sil je triletna vojna s silo iztrgala iz gospodarskih celic dežele, jih odrazredila in psihično izkoreninila. Obsežna vojna industrija, ki je životarila ob svojem slabotnem gospodarskem temelju, je izsesala iz ljudstva ves njegov življenski sok. Demobilizirati to industrijo je bilo zelo težavno. Širom dežele se je na premnogih krajih pojavljala gospodarska in politična anarhija. Barbarska disciplina dežele je ruske kmete tekom stoletij na elementaren način skovala v celoto. Železna disciplina carizma jih je tlačila. Ekonomski razvoj pa je uničil prvo, revolucija pa drugo disciplino. V psihologičnem oziru je bila revolucija kmetiških mas prebujenje človeške osebnosti. Anarhistične oblike, v katerih se je javljalo to prebujenje iz tolikoletnega sna, so bile le naravne posledice. Da se vzpostavi nov red, ki temelji na kontroli, ki jo delovni sloji izvajajo nad produkcijo, je mogoče le na ta način, da se stalno iztrebljajo v notranjosti vse anarhistične pojave revolucije.

Na drugi strani pa nočejo posedujoči sloji opustiti svojih pozicij brez boja, čeprav jih vlada izpodriva. Revolucija je na najradikalnejši način sprožila vprašanje o zasebni lastnini zemlje in produkcijskih sredstev, — ali z drugimi besedami — vprašanje o življenju ali smrti izkoriščajočih razredov. V političnem oziru rode take razmere hudo in trajno, zdaj prikrito, zdaj zopet odkrito državljansko vojno. Državljanska vojna pa s svoje strani nujno pomnožuje anarhistične tendence v gibanju delovnih mas. Industrija in finančno gospodarstvo vsled tega peša, promet in prehrana zastaja, tako da je dolgotrajna državljanska vojna velikanska ovira na potu produktivnega organizatoričnega dela. Kljub vsemu temu pa se lahko sovjetska vlada nadeja dobre bodočnosti. Samo natančen preračun vseh dohodkov dežele, samo racijonalna, t. j. po splošnem načrtu zasnovana organizacija produkcije, ter le pametna in štedljiva razdelitev vseh produktov more rešite deželo. In kaj pomeni socializem? Alternativa, pred katero stoji naša dežela, je: Ali pade globoko na stopnjo večne kolonije, ali pa se prerodi v socializmu.

Vojna je podminirala ves kapitalistični svet. V tem tiči naša nepremagljiva sila. Imperialistični obroč, ki nas obdaja, bo razdrobila proletarska revolucija. O tem niti malce ne dvomimo; ne dvomimo prav tako ne, kot nismo tekom dolgih desetletij našega podzemskega boja dvomili o tem, da se prav gotovo zruši carizem v kup razvalin.

Bojevati se, strniti vrste, vstvarjati disciplino dela in socialističen red, zviševati produktivnost dela in ne strašiti se nobenih ovir, to je naša parola. Zgodovina kuje za nas! Prejalislej bo izbruhnila v Evropi in Ameriki proletarska revolucija. Prinesla bo s seboj darilo odrešenja ne le Ukrajini, Poljski, Litavski, Kurlandski in Finski, temveč tudi vsemu trpečemu človeštvu.

tam. Ali so vprašali ali ne, je težko konstatirati, toda „Slovenec" je z veseljem poročal, da pravijo v Belgradu, da cena premogu ni prav nič previsoka. No, sedaj vemo! Tudi v stanovanjski mizeriji je nekaka anarhija. Hišna posestnica bere v časniku, da dobi 2000 K, kdor preskrbi stanovanje. Posestnica se polakomni, se potegne za 2000 K in ko dobi zagotovilo za znesek, pohiti k stanovanjskemu uradu, izposluje, da se stranki v njeni hiši odpove in s tem se ji da prilika, da zasluži 2000 K in obenem nerazmerno podraži stanovanje. In tako naprej, kaj bi pravili... vsi so prijatelji ljudstva!

Otroke v prosto naravo! Naravnost življenskega pomena je za proletarske otroke iz večjih mest, da prežive v počitnicah vsaj nekaj časa na kmetih — v prosti naravi. Oni prah, oni zrak, ki so ga vdihavali celo leto ali v šolskih prostorih ali na mestnih ulicah, ki škoduje pljučam mladine, se mora nadomestiti z dobrim svežim zrakom. In najbolj so za prirejanje takih počitnih kolonij poklicane delavske kulturne organizacije. Mi v Sloveniji vsled pomanjkanja sredstev zaenkrat še ne moremo začeti s takimi akcijami. V drugih državah pa se to že godi. V Nemški Avstriji ima delavstvo posebno organizacijo, zvano »Kinderfreunde« v ta namen. Tudi Češkoslovaška ne zaostaja. Letos bo poslala »Delavska Akademija« sporazumno z »Del. tel. jednotami« 50 dečkov in 50 deklic v starosti 5—14 let na deželo. Otroci se bodo zvrstili v mesecu avgustu. Prvo polovico bodo v otroški koloniji dečki, drugo deklice. Zaenkrat je število še majhno, prihodnja leta, ko bodo razmere ugodnejše, se bo pa zelo povečalo. — Naši »Svobodi« priporočamo, da nadomesti te počitniške kolonije, s pogostim prirejanjem izletov naše mladine v prosto naravo. Tako bo imela mladina vsaj enkrat tedensko nekaj boljšega zraka kot je ljubljanski. Ko bo pa mogoče, začnemo z večtedenskimi kolonijami. Na vsak način se mora storiti nekaj za razvijajočo mladino, ki ji je sveži zrak neobhodno potreben.

Popis prebivalstva. Ministrstvo za narodno zdravje je zahtevalo od vseh občin popis števila prebivalstva, da se bodo po tem odredila mesta, kjer se bodo ustanovile lekarne.

Produktivna zadruga čevljarjev za Slovenijo naznanja svojim članom prodajo usnja v pondeljek dne 2. avgusta popoldne ob 3. uri, Spodnja Šiška 30. k

Turistom na znanje! V oskrbovanih kočah S. P. D. ni dovoljeno kuhati seboj prinešenih jedil, ker se s tem poraba štedilnika in oskrbnica samo moti. Samo v izjemnih slučajih sme oskrbnica tako kuho sprejeti, gostom pa je absolutno prepovedano, da bi sami kuhali. Oskrbnica ima pravico za tako kuho zahtevati z ozirom na stroške, ki jih povzroča preskrbljevanje drv, donašanje vode itd., odškodnino od 4—10 K za kuho in osebo. Turisti se naprošajo, da opustijo tako nadlegovanje oskrbnic, ker s tem tudi postrežbo za druge goste v nered spravljajo.

Kongres delegatov »Saveza Jugoslavenskih Srednješkolskih Udruženja« se bo vršil v Varaždinu v dneh 26., 27. in 28. avgusta. Natančnejša pojasnila daje srednješolsko udruženje »Preporod«, Ljubljana, Mestni dom.

Pozor, dobrovoljci! Vsled jako važnega dnevnega reda se pozivljajo vsi dobrovoljci, ki se nahajajo tačas v Ljubljani, da se zanesljivo udeleže sestanka, ki se vrši v pondeljek, dne 2. avgusta ob pol 9. zvečer v društvenih prostorih. K.

Naša usnjarska in čevljarska industrija.

Isto, kar piše sodrug Mihevc o kovinarski industriji, velja tudi za usnjarsko in čevljarsko industrijo. V Sloveniji sami imamo lepe moderne tovarne za usnje in črevlje, katere že sedaj lahko krijejo 60% vse naše porabe.

Tovarne Pollak v Ljubljani, Kranju in na Vrhniki so zelo moderno urejene in bi lahko zaposlile do 1000 delavcev in delavk.

Drugo tako veliko podjetje je v Šoštanju. Tudi ta tovarna je moderno urejena in je more zaposliti najmanj 600 delavcev. V tovarnah v Mariboru bi bilo lahko dela za 800 delavcev. Enake tovarne so še v Slovenjem gradcu, Konjicah in Šmartnem pri Litiji.

Omeniti moram še industrijo v Tržiču. Tovarna Maly je moderno podjetje za izdelavo malega usnja. Ista firma ima tudi svojo čevljarno. »P. Kozina« je najmodernejše urejeno podjetje za izdelovanje čevljev boljše vrste. Poleg vsega tega so še čevljarske zadruge v Žireh in v Vrbovcih.

Vsa ta podjetja bi lahko krila vse naše domače potrebe in bi še ⅔ produktov preostalo za kritje potreb ostalih pokrajin Jugoslavije. Vidi se, da bi bilo lahko v tej panogi zaposlenih vsaj 5000 delavcev in delavk. Faktično jih je pa komaj polovico tega, a še ti delajo povečini vse kaj drugega, nego to, za kar so poklicani.

Oglejmo si še vzrok velike krize v tej industriji! Slehrnemu bo znano, akoprav ni strokovnjak, da imamo pri nas dane vse predpogoje za razvoj te industrije. Surovine! V naši državi imamo kož v obilju! Prej smo kože dobivali iz vseh krajev sveta: iz Indije, Rusije itd., danes nam pa naše blago izvažajo n. pr. iz stare Srbije, Macedonije itd. preko Soluna v Hamburg, na Francosko in še bogvedi kam! Odtam nam pa pošiljajo izgotovljene čevlje zopet nazaj in to celo še po nižji ceni, kot so naši izdelki! Kje je iskati vzroka? — V našem gospodarstvu! V naši izvozni politiki! Ne morda, da bi bilo naše delavstvo krivo temu, ali češ, da ima prevelik zaslužek! Saj tudi trugod ne delajo zastonj, temveč so še mnogo bolje plačani, kot pri nas. Vzrok je marveč iskati v visoki carini za vse v to stroko spadajoče pripomočke. Naša podjetja ne morejo z inozemstvom konkurirati, ker naši gospodje nimajo smisla za ureditev notranjih ter zunanjih trgovskih razmer.

In kaj bo posledica teh razmer? Prišlo bo tako daleč, da se bo naš kvalificirani delavec izselil in si drugje poiskal boljšega zaslužka, ter ugodnejših političnih in gospodarskih prilik. T.

Iz stranke.

Pevski odsek »Svobode« vabi k zadnji t. j. generalni vaji za nastop dne 1. avgusta ob 14½ v društvenem lokalu, Šelenburgova ulica 6./II. Sodrugi udeležite se vaje gotovo, kerjo ob ½16. uri odhod v Švicarijo.

Kultura.

Glavni statistiški podatki o državi Srbov, Hrvatov in Slovencev. Po stanju 1910., odnosno 1914. leta sestavil dr. Jože Rus. Pod tem naslovom je izšla brošura, ki nam na 14ih tabelah in 12 straneh najbolj potrebnih pojasnil podaja sliko naše države v celoti kakor tudi njenih sestavnih pokrajin. Vsaka kolona v tabelah je že sama sila interesantna, še bolj pa, če jih primerjamo med seboj. Naj naštejemo glavne: površina v km², število in gostota prebivalstva, število okrajev, občin, mest, trgov in vasi ter sedeži večih upravnih enot. Brošura je takorekoč na pol oficijelnega značaja. Saj je avtor sam v Beogradu dodeljen glavni inštanci za bodoče državne volitve in je gotovo, da bodo pri odmeri števila mandatov tvorile podlago številke prebivalstva, kakor jih izkazuje brošura. Škoda le, da jej ni priložena še mala karta z upravno razdelitvijo cele države. Naroča se na debelo v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Knjigovezniška prodajna cena brez poštnine znaša 12 K.

Vladna kriza.

Sporazuma še ni.

Beograd, 29. Delegati, ki so se sestali danes radi sporazuma o sestavi koncentracijske vlade, so prešli na razpravljanje vseh vprašanj in došli do zaključka, da obstoji možnost za sporazum v vseh vprašanjih, **parlamenta.** Demokrati so predlagali **razen v vprašanju agrarne reforme.** Na današnjem sestanku se je obravnavalo tudi **vprašanje predsednika** dr. Veljkoviča, Dragutina Pečiča in Milorada Draškoviča. Radikalci so predlagali Bogdana Nedakovića in Nestaza Petrovića. **Dosedaj v tem vprašanju še ni došlo do sporazuma.** — Pričakovali so dohod regenta Aleksandra v Beograd koncem tega tedna. Do tedaj so hoteli doseči sporazum med obema parlamentarnima skupinama glede sestave koncentracijske vlade. Nenadoma pa je včeraj dopotoval v Beograd regent. Njegov prihod se spravlja v zvezo s **poslabšanjem situacije z ozirom na razgovore o sestavi vlade.**

Belgrad, 30. Nesoglasja glede sestave koncentracijske vlade so vedno ostrejša. V kompetentnih krogih trdijo, da bo Vesnič, ako danes ne pride do sporazuma, prejkone jutri vrnil mandat prestolonasledniku.

Belgrad, 30. Pismo, ki ga je g. Protič poslal dr. Križmanu v stvari agrarne reforme, vsebuje nastopno: 1. da se begom izplača hak za leta 1918, 1919, 1920, kar bi znašalo okrog 320 milijonov kron. Finančni minister bi takoj moral najti kredit za to; 2. da morajo kmetje oditi z begovskih posestev, ki so jih zaposedli po osvoboditvi, da mora posebna agrarna komisija, sestavljena po ministrstvih, katerih resorti imajo interes v tem vprašanju, delovati nadalje v izvrševanju agrarne reforme.

Belgad, 30. Narodni klub ne popušča v vprašanju poverjeništva za prosveto in vero v hrvatski vladi in **zahteva,** da ostane na tem mestu vsekakor dr. Bazala. Zato je volilen, da da demokratom v pokrajinski vladi v Zagrebu eno mesto več.

Iz narodnega predstavništva in vlade.

Finančni minister **je prepovedal izvažanje vseh vrst kronskih bankovcev Avstro-ogrske banke, žigosanih in nežigosanih v avstrijsko republiko.** Izvzeti so primeri, kjer gre za denar ujetnikov ali pregnancev, pa še tedaj samo za vsoto, ki ni večja od 2000 kron.

Začasni finančni odbor je na svoji seji dne 27. julija 1920 sklenil, **da se dopusti izvoz v inozemstvo, in to najdalje do konca tega leta za sledeče predmete:** 1. ječmen, rž, koruza; 2. moka in mlinski proizvodi od ječmena, rži in koruze; 3. testenine; 4. fižol, leča, grah in krompir; 5. nad 10 let stari biki, dobro rejeni, za pleme pretežki in godni za klanje; ti biki se smejo izvažati samo preko carinarnic v Djevdjeliju, Subotici, Špilju in Koprivnici, kjer se bo vršil pregled po državnih živinozdravnikih, ki jih je v to svrho nastavil minister za poljedelstvo in vode; 6. preko 16 let stari konji in kobile; ta izvoz se mora vršiti preko istih carinarnic in pod istimi pogoji, kakor bikov; 7. koze; 8. izdelki iz svinjskega mesa; 9. med; 10. volnene preproge, volneni odpadki in volnene krpe, sortirane in nesortirane; 11. lan in konoplja. — S tm se dopolnjujejo vse dosedaj izdane naredbe začasnega finančnega odseka. Nasprotno pa ostane še nadalje prepovedano za izvoz: 1. pšenica in pšenična moka; 2. oves; 3. goveja živina, ki ni izpolnila zgoraj navedenih pogojev; 5. ovce; 6. svinje; 7. sveže meso in slanina; 8. mast in namizno olje; 9. sladkor; 10. volna in volneni izdelki. — Razen zgoraj omenjenih predmetov tudi: 11. goveje, bivolove in konjske kože in izdelki iz istih; 12. soda in produkti od sode; 13. zlato in srebro in izdelki iz srebra in zlata; 14. železo, surovo na pol izdelano in staro; izvzemši lito, valjano in železo za obroče ter žico za žeblje in povezavanje ter kovane žeblje; 15. premog, razen oglja; 16. mineralno olje.

Najnovejša poročila.

(Vesti LDU.)

GOSPODARSKA POGAJANJA MED ČEHI IN JUGOSLOVANI.

Belgrad, 30. Trgovinski pregovori med čehoslovaškimi in našimi delegati se nadaljujejo v Belgradu. Včeraj so čehoslovaški delegati predložili svoje zahteve. Zahtevajo 15.000 vagonov pšenice in 15.000 vagonov koruze. Ponujajo pa za to 2.500 vagonov sladkorja, 1000 vagonov koksa in 1500 vagonov navadnega premoga. Količina pšenice, ki jo zahtevajo, je nezmerna napram količini pšenice, ki jo sploh imamo za izvoz in katero moramo razdeliti na več držav. Razen tega je tudi nerazmerno več onega, kar zahtevajo, napram onemu, kar ponujajo.

VPAD ALBANCEV NA JUGOSLOVANSKI TERITORIJ.

Podgorica, 29. Kakor se doznava dosedaj, je dognala preiskava, da je pri vpadu čet albanske vlade na naš teritorij kompromitiran v prvi vrsti Hasan Bušati, poveljnik vladnih čet, ki je osebno vodil operacije, ter mnogi visoki uradniki vlade, med njimi Djemal Efendija, kadija v Skadru in podprefekt mesta Skadra, Feredji. Zdi se, da bodo odkrili še marsikako ime visokih albanskih dostojanstvenikov. Pri vpadu so Albanci zakrivili mnogo zverinskih zločinov in plenitev. Bitka še traja. Napadalci so uporabljali tudi topove in mitraljeze. Na horicontu se je pojavil dopoldne tekom bitke italijanski aeroplan.

Cetinje, 29. Visoki dostojanstveniki tiranske vlade v Skadru in okolici odkrito priznavajo greh, ki ga je zakrivila albanska vlada s tem nepremišljenim napadom na naše ozemlje. Mnogi sumijo, da so nadzorovali opremljenje albanskih čet, ki so izvršile vpad, italijanski častniki. Vpad je izvršilo približno 1000 albanskih vojakov.

IZ MADŽARSKE NARODNE SKUPŠČINE.

Budimpešta, 29. Madžarski korespondenčni urad poroča: V današnji seji narodne skupščine so nadaljevali debato o programu vlade. Poslanec Kocsak (stranka vlade) je protestiral proti odločitvi madžarskega ozemlja v imenu slovaškega prebivalstva. Slovaki so trdno odločeni, posluževati se pravice samoodločbe in so sklenili, da bodo skušali z vsemi sredstvi preprečiti, da bi ostala Slovaška zavedno pri Češki. Kot zastopnik rutenskega prebivalstva je izjavil poslanec Paul Legeza, da bo rutenski narod ako potreba svojo kri zastavil v to, da se rutensko ozemlje ne odklopi od Madžarske. Protestira dalje proti temu, da češkoslovaška vlada ni upoštevala avtonomije. Poslanec Iv. Huber je protestiral proti odklopitvi zahodne Ogrske in je izjavil: Nemštvo na zapadni Madžarski ne bo trpelo, da bi se postopalo z njim, kakor s sužnji. Nikakor ne bo privolila v to, da bi rdeča ljudska bramba prestopala mejo. — Naslednja seja se vrši jutri s programom: nadaljevanje debate o izjavi vlade.

MADŽARSKO NASILJE PROTI AVSTRIJI.

Gradec, 30. Danes ob treh do štirih popoldne je bilo oplenjeno skladišče za municijo in vojni materijal v Fürstenfeldu. Storilci so bili najbrže v civilno obleko oblečeni madžarski vojaki. V skladišču je bilo približno 2000 pušk, za 1000 mož opreme in precejšnje število neporabnih strojnic. Vse to so storilci odpeljali na 3 tovornih avtomobilih. Število mož, ki so napadli skladišče se ceni na 800, od katerih jih je plenilo le kakih 150, dočim so drugi stali na straži. Mir v mestu ni kršen.

AVSTRIJA PROTESTIRA PROTI VPADU MADŽAROV.

Dunaj, 30. Državni urad za zunanje posle je takoj, ko je bil obveščen o dogodku v Fürstenfeldu, dal avstrijskemu poslaništvu v Budimpešti nalog, da pri madžarski vladi vloži najostrejši protest in zahteva, da bodo krivci nemudoma kaznovani, da se povrne škoda in da se da Avstriji zadoščenje. Obenem so bila obveščena o tem dogodku volaška zastopstva Anglije, Francije, Italije in Zedinjenih držav na Dunaju. S to stvarjo se je na današnji seji bečal tudi kabinetni svet.

VELIKE DEMONSTRACIJE BIVŠIH VOJNIKOV V BELGIJI.

Bruselj, 30. Več tisoč bivših bojevnikov na fronti je demonstriralo danes proti načrtu vlade, da se ustanovi zanje pomožni fond, dočim zahtevajo oni osebne prejemke. Vdrli so v parlament, razbili del oprave in pretepli več poslancev. Vendar se je mogel vzpostaviti red in seja se je mogla nadaljevati.

RUSI PRODIRAJO.

Moskva, 30. Dne 29. julija so zavzele rdeče čete trdnjavo Azovec. Prodiranje ob Lomži se nadaljujejo.

Moskva, 30. Na severozapadni in zapadni fronti se nadaljuje prodiranje. Na zapadni fronti stoje rdeče čete 20 vrst v Vzhodni Galiciji in pode sovražnika proti zapadu. Na krimski fronti so naše čete prepodile sovražnika iz Orjeva.

KRASINOVO MNENJE.

Washington, 30. „Sun" javlja iz Varšave: Krasin je v nekem razgovoru izjavil, da je za svojo osebo prepričan, da se da poljsko vprašanje rešiti le potom neposrednih pogajanj s Poljsko in pa tedaj, ko do Varšave zavzeta.

ANGLEŠKI ODGOVOR.

London, 30. V Moskvo je bil poslan nastopni odgovor: Z ozirom na to, da se bliža premirje, je angleška vlada pripravljena spojim zaveznikom predlagati, da se udeleže konference v Londonu, kjer bodo zastopani tudi odposlanci sovjetske Rusije. Konference bo imela predvsem namen, vzpostaviti mir v Evropi, predvsem pa med Poljsko in Rusijo s pogojem, da se prizna Poljski neodvisnost. Konferenca bo proučevala tudi ona vprašanja, ki so še nerešena med sovjetsko Rusijo in obmejnimi vprašanji. Ko se rešijo vse podrobnosti, bi mogla konferenca razpravljati o sporih, ki vladajo med sovjetsko Rusijo in zavezniki o vzpostavitvi rednih odnošajev med obema.

REVOLUCIJA V KALIFORNIJI.

London, 30. Iz Mehike javljajo: Guverner dolenje Kalifornije polkovnik Cantu se je odkrito uprl proti vladi. 30.000 vladnih čet je namenjenih v dolenjo Kalifornijo. Polkovnik protestira proti tem odredbam in je izjavil, da sebo ljudstvo branilo.

Novi roman
SKRIVNOSTI »RUMENE SOBE«
izide prvič v torek, dne 3. t. m.

Gospodarstvo.

= Dne 28. julija se je vršil v **Ljubljani ustanovni občni zbor Kreditnega zavoda** za trgovino in industrijo, Ta banka, ki ima polnovplačanega kapitala 20,000.000 K, je prevzela vsa aktiva in pasiva dosedanje podružnice Avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Ljubljani, katera je vodila za račun novega zavoda že od 1. januarja t. l. vse posle. — V prvi upravni svet so bili izvoljeni: kot predsednik g. Ivan **Knez,** predsednik trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani; kot podpredsednika gg. Peter **Kozina,** veleindustrijalec v Ljubljani in Josip **Luckmann,** dosedanji ravnatelj podružnice Avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Ljubljani; nadalje gg.: dr. Josip **Ažman,** odvetnik v Ljubljani, dr. Karl baron **Born,** veleindustrijalec v Tržiču, Fric **Ehrenfest,** ravn. Avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt na Dunaju, Josip **Lavrenčič,** veleindustrijalec v Postojni, Jos. vitez **Pogačnik,** poslanik n. r. v Podnartu, dr. Fran **Windischer,** tajnik trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg.: Aleksander **Czinner,** revizor Avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt na Dunaju, Mag. Pl. Rihard **Sušnik,** lekarnar v Ljubljani, ing. dr. Milan **Vidmar,** ravn. strojnih tovarn in livaren in vseučiliški prof. v Ljubljani, Franc **Urbanc,** veletržec v Ljubljani. Ravnateljem je bil imenovan: g. Avgust **Tosti,** dosedanji ravnat. Jadranske banke v Ljubljani, podravnateljem: g. Viktor **Reich,** dosedanji prokurist Avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt, podružnice v Ljubljani.

Prireditve.

Zikov kvartet priredi danes, v soboto 31. t. m., koncert v Kranju. Želeli bi, da nam dajo njegovi člani kaj kmalu priliko, da jih tudi mi zopet slišimo.

ŠPORT IN TURISTIKA.

Floridsdorfer A. C. Wien - Ilirija. Danes ob pol 19. uri se vrši na prostoru Ilirije velika internacijonalna nogometna tekma med prvimi moštvi Floridsdorfer Atletic-Cluba z Dunaja in Ilirijo. Moštvo Floridsdorfa stoji danes na IV. mestu dunajskih prvorazrednih klubov, a opomniti je treba, da je bilo isto moštvo v letih 1917—1918 prvak bivše Avstrije, torej na prvem mestu pred Rapidom. V moštvu je pet reprezentativnih igralcev: Amon, Ister, Hummelberger, Neubauer in Pehak, ki je eden izmed najboljših dunajskih golmanov, dočim je Neubauer sigurno najboljši dunajski centerhalf. Moštvo je telesno izvanredno močno, goji visoko igro, ima izvrstno tehniko in skupno igro. Igrali so proti Wienen Sportklub 2 : 0, Hašku 5 : 1, Concordiji 1 :0, Graškim Amaterjem 4 : 1 in Gradjanskemu 3 : 2. — Vstopnina: sedeži po 24 in 16 K, stojišče 10 K, dijaško (člansko) le v predprodaji 6 K. Predprodaja vstopnic v drogeriji Kanc, Židovska ulica in pri tvrdki »Svetla«, Mestni trg. Tekma se bode vršila ob vsakem vremenu. k

Aprovizacija.

Telečje meso. „Vnovčevalnica za živino in mast" oddala je za v soboto in nedeljo, to je 30. julija in 1. avgusta sledečim mesarjem svoja teleta v razprodajo in sicer: Dolničar, Jesih, Kočar, Kraševec, Makovec, Novak, Novljan, Petrič, Prepeluh, Prezelj, Porenta, Rihtar ml., Rihtar st., Žganjar Josip in Žganjar Anton, Zupančič, Zagmeister dobe po tri teleta; Škerjanc, Škrajner in Zajc Ivan po 4 teleta ter Bizili, Leben, Ocvirk po pet telet; Šme dobi eno tele. Kg telečjega mesa stane sprednjega 19 K ter zadnjega 20 K. — Vsaka stranka dobi največ 1 kg mesa.

Iz Slovenije.

Ptuj. (Politični beli teror v Ptuju.) tako bi lahko naslovili ta dopis. Pri nas je izročena usoda mestnega prebivalstva vladnemu komisarju dr. Senčarju, odvetniku v Ptuju. Ta gospod je seveda pristaš JDS., ki pozna demokracijo le za gospode, dočim je demokracija za revne sloje še za goram. Ob priliki železničarske stavke je ta gospod »ideesar« pridno sekundiral ptujskemu glavarju, ker je njegov klijent, in je pridno lovil mirne železničarje ter s tem dokazal, da ni samo vladni komisar, temveč, da je istih misli, in dejanj, kakor dr. Brejc in prof. Remec. Ali krona njegovega junaštva pa je bila tale: Žena s. Rožeta se je nahajala v drugem stanju, ter se je hotela podati na dom svojih staršev v svrho poroda, kar je popolnoma umljivo. Ker se pa ta dom nahaja v Nemški Avstriji, je naprosila gospoda župana, vladnega komisarja dr. Senčarja, da ji izda nov potni list. Ta gospod ji je po mnogih prošnjah izdal **propustnico,** to je poverilo, s kojim se ne more več vrniti v Ptuj, ker se smatra to za stalno izselitev! Seveda ji ni pustil, da bi vzela s seboj potrebnih reči,

kakor perilo itd. Ker je pa po svojem možu dosegla pristojnost v Trst in ker je nje mož slovenskega pokoljenja in se je nastanil kot begunec v Sloveniji, je postala tudi državljanka države SHS že po sklepu mirovne pogodbe. Zatorej se nam čudno dozdeva, kako je moral izdati ta gospod propustnico. Kaj je zakrivila žena, da so jo izgnali iz Ptuja? Proti kateremu paragrafu se je pregrešila, da se je ž njo postopalo tako, in so jo še celo dali nadzorovati po policijskih organih? Drugi tiček, ki si domišljuje, da je vsegamogočen in sme delati, kar hoče, je njegov klijent dr. Otmar Pirkmeier. Ta gospod je, odkar je zavohal, da bo Avstrija šla rakom žvižgat, postal zelo naroden, in ko je nastala Jugoslavija, pa tako prepričan Slovenec in tak patrijot, da ga niti okrajni komisar Maršič ne prekaša. Ta gospod se je čutil užaljenega in skrajšanega na svoji časti, češ, ker se je reklo, da ima opremljeno svoje stanovanje s pohištvom iz taborišča Strušči, s katerim more razpolagati le komisija za stvarno demobilizacijo. Tožil je prejšnjega živinozdravnika dr. Z., ker je od to govorico sprožil in za kojo je pozneje s. Rože vprašal gospoda glavarja, kaj je na tem resnice. Razprava o tej delikatni in mučni stvari se je vršila 4. maja v Mariboru, kjer naj bi fungiral kot glavna priča tudi s. Rože ki so ga takrat pod pretvezo, da je »komunist« in voditelj stavke, dali aretirati. Ob priliki stavke je gospod vsegamogočni dal poklicati k sebi sodruga Rožeka in Šegulo, kjer jima je pojasnil nekaj novih naredb glede železničarske stavke, ter naprosil oba sodruga, da vplivata na delavstvo, da naj bo mirno in naj se pokori naredbam vlade, ker bi ga drugače srce bolelo, če bi moral postopati v smislu teh naredb. Sodruga Rože in Šegula sta se takoj podala k železničarjem ter jim povedala uspeh razgovora in pozvala navzoče, da naj bodo mirni in da naj ne napravijo nikakili nezakonitosti. S. Rože je še nadalje opozoril dva železničarja, koja so ravnokar gnali orožniki z nasajenimi bodali, da naj bosta mirna, ker sta sedaj mobilizirana vojaka, ter da naj se popolnoma pasivno obnašata, da ne prideta v nasprotje z vojaškimi predpisi. Še isti zvečer so bili izpuščeni iz zapora in so se podali k postajenačelniku, ki jih je odklonil, češ, da naj pridejo na delo, ko jih bo rabil in poklical. S tem je podan dokaz, da ptujski železničarji niso tako nasilni in da to lovenje z žendarmerijo ni bilo nič drugega, kot šikaniranje in izzivanje gospoda Otmarja! Dva dni po tem dogodku je pa dal aretirati s. Rožeta in Šegulo, ter okoli 30 drugih železničarjev, ki so bili zaprti v vojašnici v celico, kjer je prostora za 6 oseb, tako da ti reveži niso mogli ne stati, ne sedeti, še manj pa ležati. Tega gospoda, kakor župana dr. Senčarja si dobro zapomnimo!

Parvus.

To in ono.

* **Razni novoletni običaji.** O novem letu mečejo na Rumunskem pest žita na prag z željo, da bi drevje bujno cvetelo ter prineslo dosti sadja. V Atenah hodijo po ulicah o novem letu člani ubožnih društev z blagajnicami, ki imajo obliko takoimenovane Vasilijeve ladje, na kateri je baje sv. Vasilij, čigar god se obhaja na 1. januarja dan, odjadral iz Cezareje. V Malorusih postavljajo nekje okoli mize otepe slame, za katerimi se gospodar skriva. Na njegovo vprašanje, če ga otroci vidijo, odgovarjajo, da ne, nakar oče pristavlja: »Bog daj. da bi me tudi ne videli, ko bom pred bodočo žetvijo šel po žitu.« Na Litvanskem pečejo o novem letu devet raznih reči iz testa: denar, zibelko, kruh, prstan, mrtvaško glavo, starko, starčka, lestvo in ključ. Vsak sme seči v pokrito kopico in kar prime, mu pove naprej, kaj mu prinese prihodnje leto. V nekaterih krajih Macedonije se dotikajo dečki z zelenimi vejicami vsakega, da bi mu v novem letu ničesar ne manjkalo, kar se ima zgoditi z dobro letino.

* **Kako so živeli.** Zgodovinski zapiski nam sporočajo: Ko se je l. 1578. oženil Viljem Rosenberg z Marijo, mejno grofico badensko, so snedli pri gostiji, ki je bila od 26. januarja do 7. marca, naslednjo množino jedi: 40 jelenov, 120 srn, 2130 zajcev, 240 fazanov, 2050 jerebic, 150 debelih volov, 546 telet, 630 svinj, 450 ovnov, 5135 gosi, 3106 kokoši in kapunov, 18.120 vodnih krapov, 10.209 ščuk, 30.997 jajc in še mnogo sličnih in dobrih »riht«. Vina pa so izpili 8800bokalov tirolskega, avstrijskega in renskega in 40 sodov španskega. Zares — jara gospoda!

Izdajatelj: Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik: Jak. Vehovec.

Dve sobi s kuhinjo zamenjam za sobo s kuhinjo v Šentpeterskem okraju. Poizve se v upravn. „Napreja".

Več šivalnih strojev znamke „Singer" v dobrem stanju je na prodaj. Poizve se Sv. Petra nasip 53/I.

Iščem sobo eventuelno samo posteljo, od 1. avgusta v Ljubljani ali bližnji okolici. Če mogoče tudi s hrano. Če je le postelja, grem samo k sodrugom. Ponudbe na upravo „NAPREJA".

Sprejme se v delo finomoško in žensko perilo v Zeleni jami št. 139, Mihelič.

Proda se ženski šivalni stroj izdelek „Singer". Poizve se v upravi „Napreja".

Posojila išče samostojen obrtnik za dobo enega leta proti visokim obrestim. Posojilo bi bilo krito z zalogo blaga. Ponudbe na upravništvo „Napreja" pod „5000 K".

Vsakovrstne slamnike
slamnate torbice (cekarje) predpražnike; vse različne slamnate izdelke, priporoča gospodom trgovcem in cenjenemu občinstvu v obilno naročbo 314
FRANJO CERAR,
tovarna slamnikov v Stebu, p. Domžale pri Ljubljani.

Telefonska knjiga za Maribor, Koroško in Prekmurje izide v kratkem času. Dotične cenj. tvrdke, ki želijo oddati inserate v to knjigo, naj blagovolijo vposlati naslov na anončni in informačni zavod Vedež, Maribor, Gregorčičeva ulica 6, tel. 132.

Ustanovljeno 1903.
Štampilje
iz kavčuka in kovin
Katalog franko
Pečati
Šablone
Klišeji za tisk
Vzvodne tiskalnice
Modeli za predtiskanje perila itd.
Novo! Datum-štampilje lastnega izdelka.
ANTON ČERNE
graveur
Ljubljana, Dvorni trg 1

Cementne cevi,
cevi za vodnjake 1 m svetlobe, grobnje oklepe, stebre za vrtne ograje, stopnice iz umetnega kamna i. t. d. nudi po najnižjih cenah. F. Banda & drug Karlovska cesta 8. Ljubljana. 397

KAJO DELIĆ,
zlatar in draguljar
Ljubljana Miklošičeva ul. 4
priporoča svojo
zlatarsko in draguljarsko delavnico
za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebrovanje. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh uzorcih in merah, uhane i. t. d. Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah, ali pa izmenjava za novo blago.

Dvokolesa,
nova, komplet. z dobro pnevmatiko od K 2200·—.
Pnevmatika po znižani ceni.
F. BATJEL, LJUBLJANA, Stari trg št. 28.

Gostilna
se vzame v najem.
Cenjene ponudbe na upravo „Napreja" pod „20".

Marija Tičar,
Ljubljana
Selenburgova ulica.

Tovarniška zaloga papirja
in razglednic

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo,
sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 13. ure in jih obrestuje po čistih
4 %
Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru.
Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.
Edini, res delavski denarni zavod.

Preko Havre v Ameriko
traja vožnja po morju samo 6 dni.
Izdaja voznih listkov za vse linije.
Natančnejša pojasnila daje edino:
koncesijska potovalna pisarna tvrdke
Ivan Kraker v Ljubljani
Gosposvetska (prej Marije Terezije) cesta 13, Kolizej.

Zensko zdravilišče
toplice DOBRNA pri Celju ... poprej NEUHAUS bei Cilli
Akroterma 37° C izredno bogata na radiju in ogljikovi kislini.
Nadomestuje v polnem obsegu Franzensbad. Izvanredni uspehi pri ženskih in živčnih boleznih, bolezni srca, ledvic, slabokrvnosti, revmatizmu, protinu in vseh pojavih oslabelosti. Termalne naravne ogljikove kopeli, termalna pitna voda, železnati vrelec, masaža, električne, solnčne in zračne kopeli, ter kopeli v vročem zraku. Krasen park, smrekovi gozdovi. Divni izleti. Nikdar meglno! Vojaška zdraviliška godba.
Sezija maj-oktober. — Prospekti zastonj pri upravi kopališča.

Glavno zastopstvo za:
UNDERWOOD pisalni stroj

OPALOGRAPH razmnoževalni aparat
ima tvrdka
THE REX Co., Ljubljana
Šelenburgova ul. 7/I. in Gradišče 10.
Moderno urejena popravilnica za vse pisarniške stroje

Gonilne jermene
nudi
DRAVA
lesna trgovska in industrijska delniška družba MARIBOR.

Svoboden ogled! **Pohištvo.** Ceniki zastonj!
Spalne, jedilne in gospodske sobe, kuhinjska oprava, podložki modroci, otomane, spalni in dekoracijski divani, postelje, omare, mize in stoli iz mehkega in trdega lesa, železne postelje in umivalniki ter vse vrste lesenega, železnega in tapeciranega pohištva v vsakem slogu od preste do najfinejše izvršitve po - - - jako nizkih cenah pri tvrdki za pohištvo - - -
Karol Preis, Maribor, Stolni trg 6.

Spreimem samostojnega
ključavničarja
ki je vešč motorjev in gospodarskih strojev. Plača po dogovoru.
Novak, Zagreb, Maksimirska cesta št. 64.

Jurjevo
terpentinovo čistilo za čevlje
razpošilja tovarniška zaloga
M. TREBAR - Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 6. Tel. 539

ANA TEKSTILNA TOVARNA
družba z o. z.
Zgoše 27 p. Begunje, Slovenija
začne v kratkem z izdelovanjem nogavic, volnenih jopičev, svitrov in različnih drugih pletenin iz bombaža in volne.
Sprejema naročila za jesensko in zimsko sezijo.
Kupuje vsako množino domače in inozemske oprane ovčje volne

Domača tvrdka. Solidne cene.
Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ul. 9.
Najnovejši kroji. Točna postrežba.
Velika izbira izgotovljene obleke vseh vrst za gospode, dame in otroke. Zaloga vsakovrstnega blaga za moške obleke, površnike in suknje, dalje vata za krojače v kosih in na metre.

Veliko trgovsko podjetje sprejme
korešpondentinjo,
ki zna perfektno strojepisje ter slovensko in nemško stenografijo.
Ponudbe in zahtevke na poštni predal št. 2.

Kolesa
Pnevmatika
Bencin
vse po globoko znižanih cenah
J. GOREC, Ljubljana,
Gosposvetska cesta 14. .. Vegova ulica 8.

„BALKAN". Trgov. špedicijska in komisijska del. družba.
Brzojavni naslov: „BALKANSPED."
LJUBLJANA—MARIBOR—TRST—WIEN.
Spedicija vseh vrst. — Sprejemanje blaga v skladišče. — Zacarinanja. — Mednarodni prevozi. — Selitve s patentiranimi vozovi na vse strani. — Skladišče, spojeno s tirom juž. žel. — I. ljubljansko javno skladišče.
Največje domače špedicijsko podjetje.

Tisk „Učiteljske tiskarne" v Ljubljani.